אין העבד נעשה שליח בו'. וא"ת ומתניתין ליתני עבד וכל שכן עובד כוכבים ולישנא דאמר ר' יוחנן לעיל זו אין תורה ניתא דנקט עובד כוכבים למידק דלענין כתיבה אפילו עובד כוכבים כשר אבל להך לישנא דמוקי ר' יוחנן כר"מ קשה מהך דר' יוחנן דהכא ואור"ת דנקט עובד כוכבים לאשמועי' עובד כוכבים ומתגייר פסול אע"פ שבאותה שעה היתה דעתו להתגייר דהוי בעובד כוכבים דומיא דטפי מנעבד שאין בידו להשתחרר:

לפי שאינו בתורת גיטין וקדושין. והא דמתגרשת בעבד שלה היינו מטעם אחר:

העובד כוכבים והכותי שתרמו כו'. פי' בקונטר' דקסבר אין קנין לעובד כוכבים ומראה לר"י דאפילו למ"ד יש קנין משכחת לה כשגדלה שלש ביד ישראל וקנה ממנו עובד כוכבים ולא מיפטר מטעם לוקח דתבואת זרעך קרינא ביה כיון שגדלה הרבה ביד עובד כוכבים אי נמי כשזרעה העובד כוכבים ומכרה לישראל וגדלה שלש וחזר וקנאה ממנו ועוד דפי' ר"ת בספ"ק דבכורות (דף יא: ד"ה טבלים) דלא מיפטר לוקח היכא דלקח קודם שנתמרת אי נמי בחכר שדה מישראל חייב הגדל בו בתרומה ואפי' יש קנין לעובד כוכבי': **תרומתו** תרומה. והא דאמרי' בזבחים בפ' ב"ש (דף מה.) ופ"ק דתמורה (דף כ:) דקדשי עובדי כוכבים אין בהן משום מעילה ומפרש טעמא משום דילפינן חט חט מתרומה ובתרומה כתיב בני ישראל אתיא כר' שמעון דפליג הכא בסיפא ובריש פרק שני דקידושין (דף מא:) מייתי לה: **ותנן** עובד כוכבים שתרם את של ישראל בו'. הוה מצי לשנויי דאתיא כרבי שמעון דסבר דליתא בתרומה דנפשיה בפרק שני דקידושין (דף מא:) אלא דעדיפא מייתי מסני: **מה** אתם בני ברית. וא"ת דנפ"ב דקידושין (גז"ש) משמע דלרבי שמעון לא אילטריך ליה למידרש מה אתם בני ברית ומוקי לה לדרשא אחריתי וא"כ לדידיה מנא לן הא דקי"ל בכל דוכתי דעובד כוכבים לאו בר שליחות הוא לענין זביחה ורבית בפ' איזהו נשך (ב"מ דף עא:) וי"ל דמ"מ כיון דדרשי' שליחות מתרומה מגס אתם ומינה ילפינן בעלמא מסתמא דלא מרבינן בעלמא אלא דומיא דאתם: **מאי** טעמא דרבי גרסי'. ולא גרסי' דר' יוחנן דבהערל (יבמות דף עח.) סבר ר' יוחנן דעובר לאו יהיב אמו הוא וכן מוכח פוגיא התם: **ונעשה** כמי שהקנה לה אחד מאבריה. תימה לר"י היתה עוברה היאך זכתה לו אע"ג דיהב אמו הוא כיון דידה היא כיד רבה שלא שיחרר אלא העובר ואפילו שיחרר כולה מון מידה לא הוה לה לזכות לו דכשמשחרר כולה יש לה כח לזכות משום דגיטה וידה נאין כאחד כדאמרינן בפרק קמא דקידושין (דף כג.):

אדרבה איפכא מיסתברא. ורב יוסף סבר דמ"מ יכולה לקלקלה בחו"ל ע"י עדים ולאיה שלא שלח לה הגט: והא מתכוונת לכך שתתקלקל: **בחולה לארץ.** שהגריכה לומר בפני נכתב וזהו קיומו ותו לא תיישינן לערעור ואי מערער לא מהימן: וממקום

מכלל דעבד כשר [6]אמר רב אסי אמר רבי יוחנן [7]אין העבד נעשה שליח לקבל גט לאשה מיד בעלה לפי שאינו בתורת גיטין וקדושין מתקיף לה ר' אלעזר טעמא במילתא דליתיה הא במילתא דאיתיה כשר והא עובד כוכבים והא כותי דאיתנהו בתורת תרומה דנפשייהו דתנן [8]ב העובד כוכבים והכותי שתרמו משלהם תרומתם תרומה ותנן [9]ג עובד כוכבים שתרם של ישראל אפי' ברשות אין תרומתו תרומה מאי טעמא לאו משום דכתיב [10](אתם) [1]גם אתם מה אתם ישראל אף שלוחכם ישראל [2]אמרי דבי ר' ינאי לא [3]מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן אין העבד נעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין ואע"פ ששנינו [4]הרי את שפחה וולדך בן חורין אם היתה עוברה זכתה לו מאי אם היתה עוברה זכתה לו כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר ר' יוחנן תרתי אמר [5]נראים דברים [6]שהעבד מקבל גט לחבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו ואם לחשך אדם לומר זו הלכה שנויה אם היתה עוברה זכתה לו אמור לו שני גדולי הדור פירשו את הדבר ר' זירא ור' שמואל בר רב יצחק חד אמר הא מני רבי היא דאמר [7]המשחרר חצי עבדו קנה וחד אמר מאי טעמא דרבי בהא קסבר [8]עובר ירך אמו הוא ונעשה כמי שהקנה לה אחד מאבריה: **מתני'** [9]אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא את גיטה חמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה [10]מה בין גט למיתה שהכתב מוכיח [1]האשה [2]עצמה מביאה את גיטה ובלבד שהיא צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם: **גמ'** והתניא [3]כשם שאין נאמנות לומר מת בעלה כך אין נאמנות להביא גיטה כתה אחר מאברים: [4]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [5]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [6]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [7]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [8]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [9]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [10]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [1]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [2]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [3]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [4]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [5]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [6]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [7]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [8]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [9]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה [10]מה בין גט לאשה שאינו כתוב בפני נכתב ובפני נחתם ובת חמותה ובת בעלה

מכלל דעבד כשר. וכי היכי דכשר להכא להיות שליח להמגרש כך כשר לקבלה להיות שליח להתגרש שאין חילוק טעם ביניהם: **הא במילתא דליתיה.** כגון תרומה שאסור לעבד לאכול בטל ואם יש לו בטל שיתן לו ע"מ שאין לרבו רשות בו מפריש תרומה אימנו ותרומתו תרומה דעבד כאשה בכל מצות ותימא נמי דכשר להיות שליח לתרום: **שתרמו את שלהן תרומתן תרומה.** ואקורה לזריס דסבר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מקדושת מעשרים. והקדש העובד כוכבים הקדש כדילפי' (חולין דף יג:) מאיש איש לרבות את העובדי כוכבי' שנודרים נדרים ונדבות כישראל: **אפילו ברשותו.** של ישראל שעשאו שליח אין תרומתו תרומה: **מאי טעמא.** אינה תרומה: **לאו משום.** דשליחות דתרומה דכתיב כן תרימו גם אתם ודרשינן מדמלי למכתב אתם וכתב גם אתם לרבות שלוחכם ואיתקש שליח לשולחו בהאי קרא למימר דמה אתם בני ישראל אף שלוחכם ישראל ומהאי מיעוטא איכא למעוטי נמי לעבד שתרם את של ישראל ברשות: **לא מה אתם בני בריש.** מהולים ובאו בברית מצות: **אף שלוחכם בני בריש.** לאפוקי עובד כוכבים אבל עבד בן ברית הוא דכתיב (דברים כט) המתוב עליך וגו': **ואף ע"פ ששניו.** בברייתא במס' תמורה האומר לשפחתו הרי את שפחה וולדך בן חורין אם היתה עוברה זכתה לו לעובר בקבלת גט זה להיות משוחרר: **מאי אם היתה עוברה.** מה ענין שחרור אצל גט אשה דקאמר אע"פ ששניו הא ודאי בתורת שחרור איתיה: **ר' יוחנן שרתי אמר.** הא דגט אשה ועוד אחריתי ואמרתא אחריתי קאמר אע"פ והיינו מילתא אחריתי נראין דברים שהעבד מקבל גט שחרור לחבירו: **מיד רבו של חבירו.** שאין רבו שלו רכיון דעבד איתיה בתורת שחרור שליח נמי מצי מיהוי: **אבל לא מיד רבו שלו.** אם שייאם של איש אחד ביד עבד כיד רבו דמי וכשמסרו גט בידו לא יצא גט מרשותו דדמי לאדם אחר שליח לקבל את גיטו, דגיטו וידו נאין כאחד (שם). **נאמנות להביא את גיטה.** ממדינת הים ואע"ג דעלייהו אמרינן לגריסות לומר בפני נכתב ובפני נחתם (יבמות קיז. וכעי"ז שם כה.). **שהכתב** מוכיח. ולא עלה אמרינן כל כך (שם כה.) ומסיקנא אעיקר כתבא (שם קיז.). **אשה נאמנת להביא גיטה.** ממדינת הים ואע"פ שגריסים אנו למאמר פיה שתאמר בפני נכתב ונחתם, דאפילו אדם כשר הניחו צריך לומר כן (שם קכב.).

תוספות ריד"ד (המשך) צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם: פי' ביבמות בהאשה שלום מפרש למה אלו הנשים שונאות אותה ומתכוונות לקלקלה ובעבור זה אינן נאמנות לומר מת בעלה אבל לגבי גט שכתבו מוכיח והוא ראיה בידם שהבעל נתנו להן הן נאמנות ולכולהי האי לא חיישינן שמא הם דייפוהו וכתבוהו שאפילו אם הם דייפוה הרי הן מתקיימות אותו ואי אתי בעל ומערער לא משגחי' ביה כדאמרינן א"כ לא יוכלו לקלקלה ומ"ה הן נאמנות: והתניא כשם שאין נאמנות לומר מת בעלה כך אין נאמנות להביא גיטה ואסיק אביי בארץ שאינן צריכין לומר כלום ואי אתי בעל ומערער משגחי' ביה איכא למימר לקלקולה מכוונין ולא מהימני ושמא הם דייפוהו וכתבו אותו כדי לקלקלה אבל בחו"ל שהן צ"ל בפני נכתב ובפני נחתם ואי אתי בעל ומערער לא משגחי' ביה שכבר נתקיים הגט על פיהן נאמנות שהרי אינן יכולות לקלקלה וכל זמן שאינן יכולות לקלקלה הרי הן נאמנות ככל הנשים והימנה רבון כבי חרי כדין כל שליח: חניא כותיה דאביי דמוקי מתני' בחו"ל. ר"ש בן אלעזר אומר משום ר' עקיבא אשה נאמנת להביא גיטה מק"ו ומה נשים שאמרו חכמים אין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא גיטה זו שנאמנת לומר מת בעלה אינו דין שנאמנת להביא גיטה:

מסורת הש"ס

א) מיי' פ"ו מהל' גירושין הלכה ו [ופ"ג מהל' אישות ה"ב] סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעיף לא:

צא ב) מיי' פ"ד מהלכות תרומות הל' טו [טוש"ע יו"ד סימן שלא סעיף מד]:

צב ג) מיי' שם הל' ב:

צג ד) מיי' שם הל"א [ופ"ג מהל' אישות ה"ז] ופ"ב מהל' שלומין הל' ח סמג עשין פד טוש"ע מ"מ סי' קפח סעיף ח:

צד ה) מיי' פ"ו מהל' עבדים הלכה ח טוש"ע י"ד סימן רסז סעיף טו:

צה ו) מיי' פ"ז מהלכות גירושין הלכה ו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמב סעיף ח:

צו ז) מיי' שם הל' כג טור ש"ע שם סעיף יג:

צז ח) מיי' שם הל' ב:

צח ט) מיי' שם והלכה ו סמג שם טוש"ע שם סעיף ח:

תורה אור השלם

ו. כֵּן תָּרִימוּ גַּם אַתֶּם תְּרוּמַת יְיָ מִכֹּל מַעְשְׂרֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקָּחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוּמַת יְיָ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:

במדבר יח כח

תוספות ריד"ד

אמר רב אסי אמר רבי יוחנן אין העבד נעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה לא שליח להולכה ולא שליח לקבלה לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין ומתני' דקתני נכרי לאו למעוטי עבד דעבד ונכרי לענין גיטין וקידושין שוין הם וראיתי כתוב במקצת ספרים עבד דעלמא דלאו דידיה ולאו דידה ולכאורה נ"ל דהיא גירסא יפה דדוקא עבד דעלמא לא חזי למיהוי שליח לא לקבלה ולא להולכה אבל עבד דאשה הוי שליח לקבלה דיד עבד כיד אשה דמיא וכשקבלו העבד כאילו קבלתו האשה ועבד דאיש נמי הוי שליח להולכה דידו כיד רבו דמי וכשנותנו לאשה כאילו רבו נתנו לה אבל לאו מילתא היא דאע"ג דאמרי' דעבד כיד רבו דמיא לא שיהא שלוחו אלא כחצירו דומה ואילו שם הבעל הגט כחצירו ואמר לאשה טלי גיטיך מחצרי כלום היא מגורשת גם מיד עבדו נמי אינה מגורשת. ועבד דאשה כחצרה דמי וקי"ל חצר מהלכת לא קנה אך אם היה כפות ואשה עומדת בצדו דומיא דחצרה דבר' והיא שעומדת בצד חצרה כדאמרי' לקמן בפרק הזורק הוא דהויא מגורשת אבל שתאמר לו האשה קבל לי גיטי בלא כפות ובלא שתעמוד בצדו בתורת שליח אינה מגורשת הלכך גירסא משבשתא היא דבכל עבד אמרי' דאינו נעשה שליח לא לקבלה ולא להולכה ואפילו בעבד דידהו. א"ר יוחנן נראין הדברים שהעבד מקבל גט שחרור לחבירו מיד רבו של חבירו שאינו רבו שלו שלא היו שניהם עבדים לרב אחד דכיון דעבד איתיה בתורת שחרור שלוחא נמי מצי אבל לא מיד רבו שלו אם שניהם של איש אחד ביד עבד כיד רבו דמיא וכשמסרו בידו לא יצא גט מרשותו דדמי לאדם אחר שליח לקבל גיטו ודו באין כאי דשתרורא דידיה הוא אבל לאחרים לא: **מתני'** אף הנשים שאין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא גיטה חמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה מה בין גט למיתה שהכתב מוכיח: האשה עצמה מביאה גיטה ובלבד שהיא

מסורת הש"ס

ב) קידושין מא:, ג) שם מא: תרומות פרק ג משנה ט, ד) שם פ"ז מ"א [שבת קנג:], ד) [נדה כמיימר], ה) קידושין מא:, ו) תמורה כה., ז) שם כה: ע"ש קדושין כג:, ח) תמורה כה: ע"ש לקמן מא:, ט) [מולין נח. וש"נ], י) [לקמן סב.], כ) יבמות כה. קיז., ל) לעיל ה. לקמן סב:, מ) [תוספ' פ"ב] יבמות קכב., נ) [גרס רש"ש], ס) [לקמן מז.], ע) [וקקל כב], פ) [דף קח.], צ) [ל"ל יכולים],

מוסף רש"י

שתרמו משלהם תרומתם תרומה. ליאמר לזריס, דקסבר אין קנין לעכו"ם בש"י להפקיע, ומילתא עכו"ם אינו פוטר מן התרומה, ומתמהת (שם.) ליף לה טעמא מדגנך דגנך תרי זימני, למעוטי דיגון עכו"ם ואין מיעוטו אחר מיעוטו אלא לרבות (קדושין מא:). **אם** היתה עוברה זכתה לו. ויש"א הולד לחירות (תמורה כה.). **מיד רבו של חבירו.** שאינו רבו שלו, דלגבי הכהן בגבול יש לו יד לעבד זה שהוא שליח לקבל את הגגו, הואיל וזה אינו רבו (שם כה:). **אבל לא מיד רבו שלו.** אם היו שניהם של איש אחד (קדושין כג:) שניהם עבדים לאיש אחד ואין מצירו משוחרר, שהרי הרב לא השליך גט השחרור מידו, דהואיל ונתנו לעבדו כמי שנתנו בתפיסתו דמי (תמורה כה:). **המשחרר חצי עבדו קנה.** לאליו והוי חליו בן חורין ואע"פ שלא שחרהו כולו יש לו יד לקבל את גיטו, דגיטו וידו נאין כאחד (שם). **נאמנות להביא את גיטה.** ממדינת הים ואע"ג דעלייהו אמרינן לגריסות לומר בפני נכתב ובפני נחתם (יבמות קיז. וכעי"ז שם כה.). **שהכתב** מוכיח. ולא עלה אמרינן כל כך (שם כה.) ומסיקנא אעיקר כתבא (שם קיז.). **אשה נאמנת להביא גיטה.** ממדינת הים ואע"פ שגריסים אנו למאמר פיה שתאמר בפני נכתב ונחתם, דאפילו אדם כשר הניחו צריך לומר כן (שם קכב.).

וממקום שבאת. כלומר הואיל ומיניהו גמרינן נגמור נמי להא דמה הן צריכות לומר כו' ומדקתני בברייתא מה להלן צריכות שיאמרו כו' שמע מינה בחולה לארץ עסקינן כאביי: **ורב יוסף.** מאי דעתיה: **רישא וסיפא בחולה לארץ.** הכל כשרין להביא את הגט אוקימנא[1] בחולה לארץ מדקתני סומא וסיפא הא עצמה כו'[2] בחולה לארץ דקתני ובלבד שתהא צריכה לומר: **ומליעבא.** אף הנשים כו' מוקי רב יוסף בארץ: **כתב ופס.** צריכה לומר בפני נכתב. ולאביי לא איצטריך למיתני כתב ופס דהכי משמע מה בין פה דגט ופה דמיתה אלא שהכתב מוכיח עמו: **מכי מטא גט לידה.** במקום שקבלתו במדינת הים: **איגרשה לה.** ומי בעיא למיקליה לגט מגורשת היא ואינה צריכה להביאו בפניו אלא לרחיה בעלמא ולמה לה לומר בפני נכתב הא לאו שליח היא: **סוף סוף כי מטיא להתם איגרשה לה.** ע"י קבלה ראשונה דתגלה בעלמא הוה דלא מתגרש עד אותו מקום והרי נתקיים התנאי ולאו שליח היא: **אתגחיה אארעא.** דהויא שליח להולכה עד התם ובמאי דשקלא ליה תו מארעא הוא דמגרשה: הא דרבא לקמן (עח.): **לא אמר כלום.** דבעינן ומתן[3]: **וכי מטיא התם הוי.** את גופיך שליח דידך לקבלה וקבלי מידך: **והא לא חזרה שליחות אצל הבעל.** שליח לא מיקרי אלא המשתלח מזה לזה שראוי לחזור אצל שולחו ולומר עשיתי שליחותך לחברך וזו אינה ראויה לחזור שהרי לא נשתלחה אלא לעצמה ואח"כ נעשית היא בעל המעשה ובטל השליחות קודם שתחזור: **שוי.** אינם אחרינא שליח לקבלה דהשתא לא פסק שליחותה מינה וראויה לחזור: **הניחא למ"ד כו'.** לקמן בפרק התקבל (סג:) וטעמייהו מפרשי הכא בסמוך: **טעמא מאי.** מידולא הוא. טעמא מאי אמרי אין אשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה: **משום חזרה דבעל.** דסבור מבזה אותי שאין היא עצמה מקבלתו הלכך לא ניחא ליה שיהא שלוחו מוסר לשלוחה ואי מסר לא הוי גיטא דלאו להכי שדרוהו להאי. דבשלמא מיד הבעל עצמו כיון דאיהו גופיה מסר לשליח אשתו הא קא חזינן דלא קפיד אבל כל כמה דלא חזינן אמרי' קפיד: **הכא בעל לא קפיד.** שהרי כן זוה לה: **ומשום חזרה הכאה לאחר מכאן.** דדמיין להדדי שכשזרק גט לאחר מבירו ואחר כך קנתה היא האחר הרי הוא עושה את האחר שליח להוליך והיא כשקנאתו עשאתו שליח לקבלה ואחי לאכשורי מההיא טעמא ושלא כדין הוא דאחר לאו משום שליחות אחרני אלא משום ידה והיא שעתה דנתינה לאו ידה הוא: **שוי שליח.** אחרינא להולכה כדי שתהא שליחותה חוזרת אצל הבעל ולאחר זמן קבלי גיטיך מיניה ושליח עשה שליח אמרינן בכל הגט (לקמן דף כט:) שהשליח הראשון עושה את השני בנית דין ואומר לפניהם בפני נכתב ובפני נתחתם: **הדרן עלך המביא שני**

כל הגט. קול סופרים. כותבי גיטין: **יחר מיכן.** בגמרא[4] מפרש מאי יתרא דכולהו: **ונמלך.** חזר בו מלגרש: **גדולה**

מחמת ק"ו זה א"כ הנאמנות עליה היא ומה צורך להטעינה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם וכי שליח היא [הא] משעה שנתן איש פלוני מגרש את פלונית ממקום פלוני ואמר זה שמי וזה שם אשתי פסול מלגרש בו יתר מיכן כתב לגרש את אשתו ונמלך

---

1) יבמות כה. קידו., 2) לקמן עח., 3) ולקמן סג:), 4) סס, 5) [לעיל כא. לקמן סג:], 6) לעיל כג. זבחים ב:, 7) זבחים סס, 8) עירובין יג. סוטה כ: זבחים ג., 9) ולעיל כג.], 10) [לעיל כג:], 11) [דברים כד], 12) [ע"כ], 13) רב פפא ור' מניגא לע"ל רש"ל.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וכי מטית כו' וא"ת שליח. עיין שו"ת תשב"ץ מ"א סימן כה בתריצות:

מוסף רש"י

בזיון דבעל. קפסור קלוטי בעגיגה שליה מקבלתו בעצמה, דאילו כי עבדא לקבל מיד הבעל אין כאן חשש בזיון, דהא ידע ולא קפיד (לקמן סג:). משום חצרה הבאה לאחר מיכן. לאחר שנתן לה הבעל הגט בחלר של אחרים, קנאתו, דהשתא לאו גיטא הוה, דבעינן ומתן ביד אי בחלרה דאיתרבאי מידה, וזה בשעה שנתן לא היה בחלר שלה, ובזמיגן שלא יקבל שליח האשה מיד שליח בעלה משום דדמי להא שקדם הבעל ומסרו ליד שליח ואחר כך עשתה היא שליח לקבלו, ואתו נמי למימר חלר הוי שליח הבעל וכשקבלתו היא עשה החלר עצמו שליחה (שם וכעי"ז לעיל כא.).

הדרן עלך המביא שני כל גט שנכתב שלא לשום אשה. שלא לשם האשה הזאת, שנכתב לשום אחרת שמה כשם זו, פסול. דכתיב וכתב לה לשמה (זבחים ב:). קול סופרים מקרין. את המלמדים שלמדין אותן לכתוב טופסי גיטין (שם). מצאו בן עירו. שמו כשמו והוא מאותו העיר, ואמר לו שמי כשמך וכו'. ובני עיר אחת אמנו ובגו זה לאוי לי, תניהו לי ואגרש בו את אשתי, פסול לזה לגרש בו, דדלשין לה לשמה, דכתיב וכתב לה ספר כריתות (סוטה כ:).

תוספות רי"ד

וממקום שבאת מה הן צריכות לומר בפני נכתב ובפני נחתם אף היא צריכה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם: האשה עצמה מביאה גיטה ובלבד שתהא צ"ל בפני נכתב ובפני נחתם: ומתמה מכי מטי גיטא לידה מיגרשה לה פי' הלא אתה מאמין את האשה בגיטה מק"ו שהיא נאמנת לומר מת בעלי א"כ כשאומרת נמי האשה בעלי גירשני בגט זה תאמן מק"ו שהרי כשאומרת בפני נכתב ובפני נחתם למה אתה מאמינה ואינך מצריכה לעדים שיקיימוהו [רע"כ]

ע"ן משפט נר מצוה

צט א מיי' פ"א מהל' גירושין הלכה יב סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלט סעי' ח:
ק ב מיי' שם פ"ו הלכה ט סמג שם טוש"ע שם סימן קמא סעיף ח:
קא ג מיי' שם פ"ו הל"ג סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קמב סעיף יג:
א ד מיי' שם פ"ג הל"ל סמג שם טוש"ע שם סימן קלא סעיף ח:
ב ה מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף כ:

תוספות רי"ד (המשך)

לה גיטה נתגרשה והיא נאמנת בדבר זה לומר בעלי נתנו לי מק"ו ומה צורך שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם אם אינך מאמינה לומר בעלי נתנו לי אלא קמהימנא לומר בפני נכתב ובפני נחתם וכיון שחכמים האמינוה בק"ו א"כ נאמנת לומר בעלי נתנו לי והיום ומחר אי אתי בעל ומערער לא משגחי' ביה שכך היא נאמנת בעצמה כאילו היו שנים שהביאו גיטה ואמרו שהבעל נתנו לנו שהן נאמנים ושוב אין הבעל יכול לערער כדאמרי' לעיל גם האשה היא נאמנת בק"ו לומר בעלי גרשני בזה ומה צורך שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם. ואסיקנא כגון דא"ל הוי שליח להולכה עד דמטית לב"ד של פלוני וכי מטית להתם שוי שליח להולכה בפני אותו ב"ד וקבלי גיטיך מיניה אי נמי כי מטית להתם אימא קמי בי דינא בפני נכתב ובפני נחתם ולישוי שליח וליתביה ניהליך ומכאן מוכח כי כל אשה הבאה ומביאה גיטה בידה ואומרת בעלי גירשני ביה שהיא נאמנת אע"פ שידענו שהיתה א"א ואין אנו צריכין שתביא ראיה בפנינו בפני מי נתנו לה או לקיים עידי הגט אלא היא נאמנת לומר נתנו לי בפני עדי מסירה אבל אמרה בעלי נתנו לי ביני לבינו אינו כלום דהלכה כר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי ואם היו עדיה בעיר כגון שנתגרשה כאן בוראי שהיינו מצריכים אותה להביאה בפנינו אבל אחרי שהיא באה מדינת הים ואומרת בעלי גירשני בגט זה בפני עדי מסירה נאמנת מק"ו שנאמנת לומר מת בעלי כדאמרן לעיל אבל אם היא אומרת גירשני בעלי ואינה מראה גיטה בפנינו בודאי אינה נאמנת שהרי ק"ו מחמש נשים למדנו והתם בלא גט בידם אינן נאמנות אף היא נמי בלא גיטה בידה אינה נאמנת עיין לקמן בפרק המגרש:

סליק פרקא

כל גט שנכתב שלא לשם אשה פסול כיצד היה עובר בשוק ושמע קול הסופרים מקרין

והא לא חזרה שליחות בו'. שליח לא מיקרי אלא המשתלח מזה לזה שראוי לחזור לשולחו לומר עשיתי שליחותך קודם שיעשה שליח לאחרים ובקונטרס לא פירש כן: **חצרה הבאה לאחר מכאן.** פירש בקונט' שנתן הגט בחלר מברו ואין נראה דחלר מברו לא דמי לשליח להולכה אלא אומר ר"י שנתנו הבעל בחלר של עצמו ומכרו לאחרים והאשה קנאתו מאותו אחר וא"ת למה לי למינקט משום חצרה הבאה לאחר מכאן הוה ליה למימר משום שליחות עצמה שהבעל עשה שליח להולכה והאשה תעשה אותו שליח עצמו שליח לקבלה וכי האי גוונא לא מהני משום דלא חזרה שליחות אצל הבעל ואומר ר"י משום דאותו טעם שלא חזרה שליחות אצל הבעל אינו ברור כל כך דאיכא דמספקא ליה לקמן בפרק התקבל (דף סג:) וא"ע דאמאי לא משני הכא כגון דשויה איהי שליח מעיקרא והדר שוי איהו שליח דליכא למיגזר משום חצרה הבאה לאחר מיכן כדאמר בפרק התקבל (שם): **וכי** מטית התם שוי שליח להולכה.

ו וא"ת שליח שלא ניתן לגירושין הוא ולא מצי משוי שליח כדאמר בפ' כל הגט (לקמן דף כט:) גבי ההוא דשדר גיטא לדביתהו ואמר ליה יהביה לאבא בר מניומי אתא ולא אשכחיה ימיב רבי ילחק ור' מנינא ור' אבהו אמרו ליה מסור מילך קמן אמר להו רב ספרא והא שליח שלא ניתן לגירושין הוא וי"ל דהתם פריך שפיר דכיון שלא ניתן לגירושין אין לו לעשות אלא כמו שאמר לו הבעל ליתנו לאבא בר מניומי אבל הכא הרי הבעל זוה לה לעשות שליח להולכה: **אימר** קמי בי דינא בפני נכתב.

קלא תימה מה לי היא ומה לי בית דין ואמאי קאמר ואב"א ושמע לשון זה חלוק מלשון ראשון דבלישנא קמא איגה אומרת בפני נכתב אלא בשעה שתקבלנו אע"ג דבפ' כל הגט (לקמן דף כט.) ובכל דוכתא משמע שצריך לומר בשעה שהגט יוצא מיד השליח שמא הכא שיכולה לומר בשעת גירושין עדיף טפי:

הדרן עלך המביא שני

כל הגט. ושמע קול סופרים מקרין כו'. בסופרים העשויים להתלמד עסקינן כדאמרינן בגמרא ואפי' למ"ד בפרק קמא דעירובין (דף יג.) דמגילת סוטה מוחקין לה מן התורה אע"ג דבעינן לשמה ומורה להתלמד עבידא כדאמר התם לענין גט מודה לדפרשינן בפ' שני (לעיל דף כ.) וספר תורה נמי פסלינן בפ' שני: **יתר** מיכן כתב לגרש **את אשתו** כו'. בגמ' מפרש לא זה שנכתב שלא לשם גירושין אלא אף זה שנכתב לשם גירושין להכי תנא יתר מיכן וא"ת והיכי שייך למיתני הכא יתר מיכן כיון דמהאי נמי לא הוה שמעינן בקמייתא

בגדולה

---

1) [לעיל כג. לקמן סג:], 2) [לעיל כג.], 3) [לעיל כג:], 4) [דברים כד], 5) [ע"כ], 6) רב פפא ור' מניגא לע"ל רש"ל.

בקמייתא דפסול דהוה אמינא דהאי הוא דכי איכתיב לשם רחל לא הדר איכתיב לשם לאה אבל סופרים להתלמד עשויים הכי נמי דכשר דהכי אמרינן בפ"ק דעירובין (דף יג.) דאע"ג דאין מגילתה כשרה להשקות בה סוטה אחרת תורה אע"ג דלהתלמד עבידא הכי נמי דמומקצא וי"ל דלהתלמד דהכא לא משיב לשמה כמו להתלמד דספר תורה דסופרים העשויים להתלמד אין כותבין כלל לשם הכשר דגט אבל ס"ת כותב בשמם לכל מה שצריך לעשות בו ומיהו אפ"ה כריתות של ס"ת אין כשר לגרש בו כדפירשנו לעיל (דף כ.) אי נמי י"ל דמ"מ שייך למתני יתר מיכן כיון שיש סברא אחת בסופרים מקרין לפסול טפי מבגמלך וא"ת בהכותב טופסי גיטין[2] ה"ל נמי למתני יתר על כן דהא מכל הני לא מצי למידק בריש זבחים (דף 3:) דסתמא פסול דלאו לשמה קאי אלא מהיא דהכותב טופסי גיטין לחודא וי"ל דהיא בבא דטופסי גיטין לא תנא כלל לאשמועינן דסתמא פסול אלא לאשמועינן דשרו רבנן לסופר לכתוב הטופס מפני התקנה: **לאיזו** שארצה אגרש בו פסול.

בגמרא מפרש משום דאין בריה ואומר ר"י דאפי' מאן דסבר בעלמא יש בריה הכא מודה משום דוכתב לה לשמה משמע שיהא מצורר בשעת כתיבה וכן משמע בגמרא דקאמר מי איתמר בהא בהא קאמר ר' יוחנן דאין בריה משום דבעינן לה לשמה משמע אע"ג דבעלמא יש בריה הכא פסול משום דכתיב וכתב לה: **בעדי** מסירה ור' אלעזר היא. אבל לר' מאיר בעינן שיהא מוכח מתוך החתימה שנכתב לשם זה האיש ואשה זו ולא מהני עדי מסירה והיא דהמגרש (לקמן פו:) שיש ששלחו ב' גיטין ושמותיהן שוין (ז) נותן שייהם לזו ושייהם לזו וקאמר ר' ירמיה בגמרא הא דלא כר' אלעזר משמע דכר' מאיר ניחא התם מיירי כדפרש"י לעיל כשכתבו דורות או סימן או כהן שיכר מתוך החתימה ועדי מסירה אין מכירין באמותיהן או בסימן הכתוב וא"ת למאן דחייש לקמן בפרקין (דף מז.) לשני שוריו ולשני יוסף בן שמעון אע"ג דלא הוחזקו א"כ לר"מ יפסלו כל הגיטין דלא משכחת מו שום גט שיהא מוכח מתוכו ואומר ר"י דדוקא בגט הנמצא הוא דחייש שמא מאחר נפל אבל אבל תשיב שפיר מוכח מתוכו כיון דלא הוחזקו אלא שוריו א' ויוסף בן שמעון אחד ואם תאמר דתנן בפרק גט פשוט (ג"ג דף קמו:) כותבין גט לאיש אע"פ שאין אשתו עמו ופריך בגמרא וליחוש לשני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת דלמא ממטי לה גיטא לאיתתיה דהאיך ומשני הכי אמר רב שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת אין מגרשין אלא זה בפני זה והשתא היכי מיירי אי בלא הוחזקו הא מסקינן לקמן דלא חיישינן ואי בהוחזקו א"כ לר"מ אפי' זה בפני זה אין מגרשין עד שיכתבו כהן או דורות או שום סימן ואז ליכא למיחש למידי ואי לר' אלעזר הא עדי מסירה ידעי שפיר אם זו היא אשתו או לאו כדאמר הכא ואומר ר"י דאין עדי מסירה מדקדקים לראות אם זו אשתו כיון שמכירים שמו ושמה וכתוב בגט שמו ושמה ולא חייש' שמא יתנו לאשת חבירו אשתו כשמו ושמה וגם לא מסקי אדעתייהו להבחין אם יש יוסף בן שמעון אחר בעיר וכשבאה לב"ד להתירה להנשא מעידים עדי מסירה בפני ב"ד שראו שבעלה נתן לה גט אע"פ שלא דקדקו אם היא אשתו ולהכי פריך ניחוש דלמא ממטי לה גיטא לאיתתיה דהאי דאפילו אין יודעין הכותבין אם הוחזקו יש להם לכתוב דזימנין דהוחזקו ולא ידעי ומשני שני יוסף כו' אין מגרשין אלא זה בפני זה וכשבאה לבית דין להתירה שיבא ב"ד לעדי מסירה אם היו שם שני יוסף בן שמעון ולא רצה לתרץ דאין מגרשין אלא א"כ מכירין עדים שזו היא אשתו דאין זו תקנה טובה דאם כן בטורח ימצאו עדי מסירה:

[2] איתר מיכן היו לו שתי נשים ושמותיהן שוות כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה [3] יתר מיכן אמר לבלבל כתוב לאיזו שארצה אגרש פסול לגרש בו: **גמ'** כתב לגרש את אשתו ונמלך וכו' ואלא רישא במאי אמר רב פפא [3] בסופרין העשויין להתלמד עסקינן אמר רב אשי דיקא נמי דקתני סופרין מקרין ולא קתני סופרין קוראין ש"מ מאי יתר מיכן תנא דבי ר' ישמעאל לא זה שנכתב שלא לשום גירושין אלא אף זה שנכתב לשום גירושין פסול ולא זה שנכתב שלא לשום גירושין דידיה אלא אף זה שנכתב לשום גירושין דידיה פסול ולא זה שלא נכתב לשום גירושין הא אלא אף זה שנכתב לשום גירושין הא פסול מאי טעמא אי כתב ונתן ספר כריתות בידה הוה אמינא למעוטי האיך קמא דלא עביד לשום כריתות אבל כתב לגרש את אשתו ונמלך דעביד לשום כריתות אימא כשר כתב רחמנא [1] וכתב אי כתב רחמנא וכתב הוה אמינא למעוטי האי דלא איהו קא כתיב לה אבל יש לו שתי נשים דאיהו קא כתיב לה אימא כשר כתב רחמנא [1] לה [3] לשמה וסיפא למה לי הא קא משמע לן [7] דאין בריה: כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה: קטנה הוא דלא מצי מגרש ביה הא גדולה מצי מגרש ביה אמר [8] רבא זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדרין בעיר אחת [9] מוציאין שטר חוב על אחרים א"ל אביי אלא מעתה רישא דקתני שמי כשמך פסול לגרש בו שני הוא דלא מצי מגרש ביה הא ראשון מצי מגרש ביה והא אמרינן [10] ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב אלא מאי אית לך למימר בעדי מסירה ור' אלעזר היא הכא נמי בעדי מסירה [11] ור' אלעזר היא אמר רב כולן פוסלין בכהונה חוץ מן הראשון ושמואל אמר אף ראשון נמי פוסל ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל כל מקום ששנו חכמים גט פסול פסול ופוסל חליצה פסולה פסולה ופוסלתה מן האחין במערבא אמרי משמיה דר' אלעזר ישמאל ולילה פסולות ופוסלות

קטן

גדולה וקטנה לאו דוקא: **לאיזו שארצה אגרש פסול לגרש בו.** דאין בריה דלא אמרינן הוברר הדבר דבשעת כתיבה היה דעתו לזו והרי נכתב לשמה: **גמ' אלא רישא.** דתני אים פלוני גירש פלונית כו': **במאי.** אי לאו הכי דאותו פלוני כתב לגרש את אשתו ונמלך: **להתלמד.** לכתוב גיטין: **מקרין.** הגדולים מקריס לתלמידיהם כך וכך כשיבא גט לפניך כתבהו והזכירו שם אינש בעלמא אלמא בתלמידים עסקינן: **לא זה שלא נכתב לשם שום גירושין.** אלא להתלמד: **אלא אף זה שנכתב לשם גירושין.** גמורין ונמלך פסול: **ולא זה בלבד שנכתב שלא לשם גירושין.** של אדם זה פסול אלא אף זה דהיו לו שתי נשים שנכתב לשם גירושין דהאי גברא פסול הואיל ונכתב שלא לשם גירושין של זו: **וסיפא.** מאי קמ"ל הא אשמעינן כבר דגירושין דידיה ודידה בעינן: **דאין בריה.** דלא תימא הוברר דבשעת כתיבה נמי דעתיה אהא ואיכא גירושין דידיה ודידה: **הא גדולה מצי מגרש.** וכי מפקא ליה לא חיישינן לאיסור אשת איש למימר שמא לא לזו ניתן אלא לאחרתה ונפל מידה ומצאתו זו דהואיל ונקיטא ליה לגיטא בידה בדידה מחזקינן לה: **מוציאין שטר חוב.** אחד מהן שהוציא שטר חוב על אחרים אין הלוה יכול לומר לא ממך לויתי אלא מפלוני ששמו כשמך וממנו נפל ולאו בעל דבריס דידי את אלא כיון דהאי תפיס לשטרא גבי ביה: **רישא דקתני כתב לגרש כו'.** שאף שמות הבעלים שוין תידוק נמי הא לאשון שנכתב לשמו מגרש ביה וכי מפקא ליה לא אמרינן משום חומרא דאשת איש שמא לא בעלה של זו כתבו אלא האחר: **הא אמרינן.** במתני' דגט פשוט בב"ב (דף קנב.) שני יוסף בן שמעון שהיו בעיר אחת אין יכולין להוציא שטר חוב זה על זה ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב דאחר ליה לא אי לויתי ממך אלא חברי ליה ממך ומסר לך שטר זה דאע"ג דפליגי תנאי התם במוציאין שטר חוב על אחרים ולא חיישינן [6] לנפילה מודו דאין אחרים מוציאין עליהן כדפרישית הכא נמי לימא לא בעלה כתבו אלא יוסף בן שמעון אחר כתבו לאשתו ונמלך ולא גירשה והשליכו לאיבוד מדעת ולקחתו זו שהיא רולה להתגרש: **בעדי מסירה.** שמכירים את שייהם ומעידין שראו שזה מסר לזו אבל בעדי חתימה לא כדאמרינן שמא נמלך זה שכתבו

ותתמו ולא גרש את אשתו ומסרו לזו אשת חבירו: **הכא נמי בעדי מסירה.** וליכא למיחש שמא לאחרתה נמסר אבל בעדי חתימה לעולם אימא לך דחיישינן שמא את חברתה גירש וחיישינן לנפילה. וגבי שטרי חוב נמי אין יכולין להוציא שטר חוב על אחרים דחיישינן לנפילה: **כולן.** כל הגיטין הסמוכין במשנתנו אע"פ שפסולין לגרש להתירן ליגשא: **פוסלין.** הן אותה מן הכהונה אם בעלה כהן נפסלה עליו משום גרושה: **חוץ מן הראשון.** אלא נכתב לשם גירושין כלל אבל הנך בתראי פסלי דרים הגט פוסל בכהונה דתניא בפרק בתרא (לקמן דף פב:) האומר לאשתו הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם פסלה מן הכהונה שנאמר ואשה גרושה מאישה [4] אפילו לא נתגרשה אלא מאישה ולאחרים לא הותרה פסולה לכהונה: **אפילו ראשון.** דריש גט הוה: **חליצה פסולה ופוסלתה.** כל מקום ששנינו ביבמות חליצה פסולה פסולה להתירה לשוק אבל פוסלת היא אותה מן האחין שלא תתייבם עוד דקמו עלה ביבום שלא בנה שוב לא יבנה דלא כתיב אשר לא בנה את בית אחיו אלא אשר לא יבנה (דברים כה) כיון שחלץ שוב לא יבנה: **שמאל.** חלצה בשמאל אמרינן ביבמות (דף קד.) פסולה וכן חלצה בלילה פסולה: **ופוסלת.** דשם חליצה עלה אלא שלא נעשית בהכשירה דיליף רגל רגל ממצורע דכתיב ימנית [5] ולילה נמי נפקא לן התם:

[1] וכתב אי כתב רחמנא וכתב הוה אמינא למעוטי האי דלא איהו קא כתיב לה אבל יש לו שתי נשים דאיהו קא כתיב לה אימא כשר כתב רחמנא [1] לה

[3] לשמה וסיפא למה לי הא קא משמע לן

[7] דאין בריה: כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה: קטנה הוא דלא מצי מגרש ביה הא גדולה מצי מגרש ביה אמר [8] רבא זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדרין בעיר אחת [9] מוציאין שטר חוב על אחרים א"ל אביי אלא מעתה רישא דקתני שמי כשמך פסול לגרש בו שני הוא דלא מצי מגרש ביה הא ראשון מצי מגרש ביה והא אמרינן [10] ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב אלא מאי אית לך למימר בעדי מסירה ור' אלעזר היא הכא נמי בעדי מסירה [11] ור' אלעזר היא אמר רב כולן פוסלין בכהונה חוץ מן הראשון ושמואל אמר אף ראשון נמי פוסל ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל כל מקום ששנו חכמים גט פסול פסול ופוסל חליצה פסולה פסולה ופוסלתה מן האחין במערבא אמרי משמיה דר' אלעזר ישמאל ולילה פסולות ופוסלות

[6] [זכמיס ג.], [3] [שם ב:], [3] [לעיל כ: וש"נ], [4] [עירובין לו: וש"נ], [5] [יתכן להיות רבה עי' תוס' יבמות קנח. ד"ה מאי ימנית], [1] [נ"ב קעב.], [1] [לעיל ע: וש"נ], [7] לנפילה מיד מודו כל"ל רש"ל, [8] [ויקרא כא], [9] [ויקרא יד], [10] [לקמן כו.],

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:

דברים כד א

הגהות הב"ח

(ז) תוס' ד"ה בעדי וכו' ושמותיהן שוין ונתערבו נוקן:

מוסף רש"י

ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב. על אחד מהם, דכל חד מני מדמי ליה אלא מכירו, אלא אם כן יש עדים בדבר שמעידין זה לזה מזה, אבל מן הטטר אין יכולין להניח לאיש (רשב"ם ב"ב קעב.).

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ג מהלכות גירושין הלכה ג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קלא סעיף ג:

ד ב מיי' שם הלכה ד טור ש"ע שם סעיף ד:

ה ג מיי' שם הלכה ח טור ש"ע שם סעיף ח:

ו ד ה מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' מט סעיף ז:

ז ו מיי' פ"ד מהל' יבום הל' עז ח סמג עשין כב טוש"ע אה"ע סימן קסט סעיף כה:

תוספות רי"ד

מצאו בן עירו ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי כשם אשתך פסול מלגרש בו: יתר מיכן היו לו שתי נשים ושמותיהן שוין כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה יתר מיכן אמר לבלבל כתוב איזה שארצה אגרש פסול מלגר' בו. קול סופרים פי' כותבי גיטין. יותר מיכן בגמ' מפרש מאי יתרא דכולהו: ונמלך. חזר מלגרש בו גדולה וקטנה לאו דוקא לאיזו שארצה אגרש פסול מלגרש בו דאין בריה דלא אמרי' הוברר הדבר שמשעת כתיבה היה דעתו לזו והרי דעתו לשמה: ואלא רישא במאי אמר רב פפא בסופרים העומדים להתלמד עסקינן דיקא נמי דקתני סופרים מקרין ולא קתני סופרים קורין ש"מ: מאי יותר על כן תנא דבי ר' ישמעאל לא זה שלא נכתב לשם גירושין אלא אפילו נכתב לשם גירושין. ולא זה שנכתב שלא לשם גירושין דידיה אלא אפילו זה שנכתב לשם גירושין דידיה פסול ולא זה שלא נכתב לשם גירושין הא אלא אף זה שנכתב לשם גירושין הא פסול וסיפא הא קמ"ל דאין בריה: אמר רב כולן פוסלין בכהונה חוץ מן הראשון ושמואל אמר אף הראשון נמי פוסל:

קטן ואנפיליא. קילנו"ן של בגד לאו חליצה כלל דאיש ועבל כתובים כפרשה ואם לא יחפוץ האיש וגו' [1]: **חוץ מן האחרון.** דלמומרא אמרינן יש ברירה ופסולה לכהונה אבל אינך טולהו אפי' ריש הגט אין בהם ולא דמו למגורשת מאישה ולא התירה לכל אדם דהיינו להוא מילתא מיהא לשמו ולשמה נכתב: **אפילו אחרון אינו פוסל.** דאין ברירה: **לקוחות הן.** דאין ברירה דאיכא לאיתם חלק שנטל זה היה ראוי לאחיו והחליפו והיינו לקיחה וחוזר ביובל בתחילתו משום מצות יובל והדר שקליה כדמעיקרא: **דלחומרא.** מחזירין חומרא היא ואי נמי הוה מספקא ליה אזיל לחומרא אבל אינו פוסל קולא הוא ואי לאו דפשיטא דאין ברירה לא אזיל לקולא: **אי נמי כתחילה.** כשם שמתחילה היתה בלא חלוקה לאיש אחד כך יחזור ביובל לאיש אחד וטעמא לאו משום דאין ברירה הוא: **לאיזו שהגיע בפסח תחילה.** יהא הגט לשמה ושמותיהם היו שוין: **מסו.** יש ברירה או אין ברירה: **על מי שיעלה מכס.** יהא נמנה עליו ואני מקנה לו חלקו בשעת שחיטה: **כיון שנכנס ראשון.** לאחר שחיטה לאשו ורובו: **וכה בחלקו.** דאמרינן יש ברירה דמשעת שחיטה היה זה ראוי לכך ונשחט פסח זה עליו ומזכה את אחיו עמו לימות בחלקו ולקמיה מוקי לה שפיר: **אמר רבי יוחנן בדי לזרון במלוח.** אינהו המנה את כולן עליו משעת שחיטה והא דקאמר על מי שיעלה לאשון לזרזינהו אמא כלומר נראה איזה הוא לאשון ולא הודיעם מה בלבו: **שפיר.** משום הכי מזכה את אחיו עמו: **נמנין.** הרוצה לימנות: **ומושכין את ידיכן.** מי שהיה נמנה ורוצה לימשך ולהמנות על אחר מושך ידיו הימנו: **עד שישחט.** אבל לאחר שחיטה לא נמנין ולא נמשכין דכתיב ואם ימעט הבית [2] אם באו להמעט ולהמשך ממנו מהיות משה בחיותו של שה יתמעטו: **פנים נמי הכי.** דלא נתכוין אלא לזרון ומיהו כולהו אמנינהו: **וכנים שפנים.** ולא קתני ונמצאו בנות זוכות בפסח וכנים לא זכו: **אמר אביי קבעי מיניה.** אתמוהי מתמה אביי ברב יהודה ורב אושעיא קבעי מייניה לאיזו שאלא בשפח תחילה דתלה [3] (זה) המתנה בדעת אחרים וקפשיט ליה לאיזו שאלה דהיינו תולה בדעת עצמו דילמא תולה בדעת עצמו לית לן ברירה דמדאתני ברישא גילה בדעתו שהיה פוסח על שתי סעיפים וליכא למימר הודרר דמעיקרא דעתיה להאי אבל זה שתלה באחרים גמר בדעתיה מעיקרא לאיזו שתלה: **מכין הכותים.** קודם גזירה ואין לו כלי להפרים תרומות ומעשרות בהן והוא צריך לשתות. וכותים גירי אמת חשיב להו ואין אדם יכול נפקעת מקדושתה על ידיהם והן חשודין על המעשרות ועל התרומה ולא כעמי הארץ שרובן מעשרין ותולין מפרישין תרומה אבל כותים חשודין על הכל והלוקח מהן צריך לעשר ולאי: **שני לוגין.** מתוך מאה: **הרי הן תרומה.** בתוכו: ומיחל

קטן ואנפיליא פסולות ואין פוסלות. ולא"ת שמואל ובני מערבא דאמרי פליגי בקטן הא פלוגתא דר"מ ורבנן בסוף האשה רבה (יבמות דף לו.) דתניא עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול ור"מ אומר עשו חליצת בן ט' כגט בגדול אבל לרבנן ביאה אין חליצה לא ובפרק מצות חליצה (שם דף קה:) אמתניתין דהמולצת מן הקטן חליצתה פסולה אמר [4] שמואל זו דברי רבי מאיר אבל חכמים אומרים אין חליצת קטן כלום ואומר ר"י דהכא פליגי בלשון המשנה דשמואל משמע ליה הלשון חליצתה פסולה ופוסלת ואתיא מתניתין כרבי מאיר ולא משום דס"ל כר"מ ובני מערבא משמע להו שפיר פסולה ואינה פוסלת ואתיא כרבנן: **ואי אשמעינן שדה משום דלחומרא.** ואם תאמר לקולא נמי שמעינן ליה דאין ברירה בפרק בתרא דבכורות (דף ט:) גבי מעשר בהמה דקאמר אפילו חלקו היורשין תשעה כנגד תשעה עשרה כנגד עשרה אין אומרים זהו חלקו המגיעו וי"ל דמ"מ לא שמעינן גט מינה כדאמר התם דאי אתמר בהא בהא קאמר רבי יוחנן דאין ברירה משום דבעינן [5] לה לשמה אבל התם מכר הוא דאמר רחמנא ליהדר ביובל אבל ירושה ומתנה לא ואי אשמעינן שדה משום דלחומרא אי נמי כתחילה אבל הכא אימא לא צריכא: בעא מיניה רב הושעיא מרב יהודה אמר ללבלר כתוב לאיזו שתצא בפתח תחילה מהו אמר ליה תניתוה יתר מיכן אמר ללבלר כתוב לאיזו שארצה אגרש פסול לגרש בו [6] אלמא אין ברירה איתיביה [7] האומר לבניו הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכס ראשון לירושלים כיון שנכנס ראשון ראשו ורובו זכה בחלקו ומזכה את אחיו עמו אמר ליה הושעיא ברי מה ענין פסחים אצל גיטין הא אתמר עלה א"ר יוחנן כדי לזרון במצות דיקא נמי דקתני כיון שנכנס ראשון ראשו ורובו זכה בחלקו ומזכה את אחיו עמו אי אמרת בשלמא דאמנינהו מעיקרא שפיר אלא אי אמרת דלא אמנינהו לאחר שחיטה מי קמיתמנו והתנן [8] נמנין [9] ומושכין ידיהן ממנו עד שישחט [10] תניא נמי הכי מעשה וקדמו בנות לבנים ונמצאו בנות זריזות ובנים שפלים אמר אביי קא בעי מיניה תולה בדעת אחרים וקא פשיט ליה תולה בדעת עצמו והדר מותיב ליה תולה בדעת אחרים אמר רבא מאי קושיא דלמא דמאן דאית ליה ברירה לא שנא תולה בדעת עצמו ולא שנא תולה בדעת אחרים אית ליה ברירה ומאן דלית ליה ברירה לא שנא תולה בדעת עצמו ולא שנא תולה בדעת אחרים לית ליה ברירה א"ל רב משרשיא לרבא והא רבי יהודה דתולה בדעת עצמו לית ליה ברירה ותולה בדעת אחרים אית ליה ברירה תולה בדעת עצמו לית ליה ברירה דתניא [11] הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל

דכשהסיר שני לוגין לתרומה גדולה פשו לה מאה נכי תרתי ויש מפרשים דאין המעשר מתמעט משום תרומה גדולה כיון דחטה אחת פוטרת את הכרי: **שני** לוגין שאני עתיד להפריש. כותים אפילו תרומה גדולה לא מפרשי דאף ע"ג דבפרק שלשה שאכלו (ברכות דף מז:) אמר הני כותאי עשורי מעשרי כראוי דבמאי דכתיב באורייתא מיהר זהירי ה"מ כשעושין לאכול לעצמן ואפי' מעשר ראשון מפרשין אבל למכור אין מפרשין כלל דלא קפדי אלפני עור אע"ג דאין חשודין על גזל לא חשיב להו גזל דהוי ממון שאין לו תובעים דהא עמי הארץ נמי לא נחשדו על הגזל ונחשדו על המעשר ועוד דכל זמן שלא הופרש אינו דומה להו גזל שעדיין לא נתחייב ליתן לכהן ולוי ועוד סומכין כותים אהא דדרשינן בב"מ (דף פח:) ואכלת ולא מוכר: ומיחל

כמאי פליגי בקטן הא פלוגתא דר"מ ורבנן בסוף האשה רבה (יבמות דף לו.) דתניא עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול ור"מ אומר עשו חליצת בן ט' כגט בגדול אבל לרבנן ביאה אין חליצה לא

מוסף רש"י

האחים שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל. ולא אמרינן הוכיר הדבר שזה מנה המגיע לכל אחד, וירושה לא קאמר דמיהדר, אלא אמרינן חלקו של זה היה ראוי לזה והחליפו והרי הוא כמקח ומחכין ומחליפין ביובל (ב"ק סט: וכעי"ז ביצה לז:) ומחזרין ומולקין (בכורות נב:). **על מי שיעלה מכס ראשון.** משמע שאינו ממנה עליו אלא כראשון (פסחים פט:). **ומזכה את אחיו עמו.** בגמרא מפרש היכי מתמני, ומתרץ דאמנינהו אבוהון מעיקרא והכי לזרון קאמר, שיהדר כל אחד להיות ראשון ויהיה הוא ראשון לאחיו שיחנו על ידו וכן הודיעם (פסחים פט:). נמנין. על הפסח מי שרוצה לימנות, ומושך ידיו ממנו מי שרוצה לימשך, עד שישחט (יומא חט:) הכא לנמנות עליו ימנה והרוצה למשוך ידיו ממנו, שכבר נמנה עליו, ומושך (פסחים ט:). **הלוקח יין מבין הכותים.** בעבר שבת בין השמשות כדתניא בתוספתא (דמאי פ"ו) וקדש עליו היום ואין לו מה לשתות בשבת ואין לו פנאי להפרים (ב"ק סט:) או אין עמו כלים שיכולים להפרים לתוכן תרומה ומעשר (סוכה כג:) ופסח כותים לא מפרשי תרומה (ערובין לז:) ואשמעינן הכי לכותים חשידי אתרומה דקתני שני לוגין שאני עתיד להפרים כו' (חולין יד.). הרי הן תרומה. גדולה, ואחר כך עושה ממה שנשאר מאה מדות, מפרש עשרה למעשר ראשון ונשתייר תשעים מדות ומפרש מהן תשעה למעשר שני (מעילה כב.).

עין משפט נר מצוה

ח א מי' פ"ג מהלכות גירושין הל' ל ב ג ד ופ"ו שם ה"ל סמג עשין נא ולאחין קכג טור ש"ע אה"ע מ' קז סעיף ג: **ט** ב מי' פי"ל מהלכות שמטה ויובל הל' כ: **י** ג מי' פ"ג מהלכות גירושין הל' ד טוש"ע אה"ע מ' קלא סעי' ד: **יא** ד מי' פ"ג מהלכות קרבן פסח הל' יד:

לעזי רש"י

קלצו"ן. נעלי בד.

תוספות רי"ד

וזעירי אמר כולן אינן פוסלין חוץ מן האחרון ור' יוחנן אמר אפילו אחרון נמי אינו פוסל אישתכח השתא דבראשון כ"ע לא פליגי דלא פוסל חוץ משמואל דאמר ראשון נמי פוסל ובטל במיעוטו והלכה כרבים וכ"ש דרב פליג עילויה וקי"ל הלכה כרב באיסורי ובאחרון כ"ע לא פליגי דפוסל חוץ מר' יוחנן דאמר אינו פוסל ובטל במיעוטו דהיכי אמרינן אין ברירה הני מילי לקולא להתירה לעולם אבל לחומרא לאוסרה לכהונה אמרינן יש ברירה. ובאמצעיתא רב ושמואל אמרי פוסלין וזעירי ורב אסי ור' יוחנן אמרי דאין פוסלין וקי"ל כל רב ושמואל ור' יוחנן הלכ' כר' יוחנן וכ"ש הכא דקיימי זעירי ור' אסי כותיה נמצא שכולן אינן פוסלים בכהונה חוץ מן האחרון. ומתני' ר' אלעזר היא דבעיא כתיבה לשמה: